ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

на тему: «Методика і техніка проведення інвентаризації на підприємствах та відображення її результатів в обліку »

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 2
Бойцова А. В.
Керівник: Єрмолаєва М. В.
Рецензент: Шпірко М. С.

Полтава - 2023 року

ЗМІСТ

ст.

ВСТУП…….. 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ……..6

1.1. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку……6

1.2. Стан дослідженості проблеми у науці та напрями її вирішення……...13

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ……..18

2.1.Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства……..…18

2.2. Методика проведення інвентаризації активів та заборгованості з розрахунків……....29

2.3. Документування процесу інвентаризації та її результатів……...35

РОЗДІЛ 3. ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ……40

3.1. Визначення результатів інвентаризації та відображення їх в обліку……40

3.2. Врегулювання інвентаризаційних різниць……..……46

ВИСНОВКИ……..……50

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……54

ДОДАТКИ……63

ВСТУП

Актуальність теми. Одними з головних завдань, що ставляться перед бухгалтерською службою будь-якого підприємства є точність і об'єктивність обліку, достовірність його показників та повна відповідність їх дійсності. Відомо, що основним способом спостереження за станом і рухом господарських засобів є документація. Але, виключно за допомогою документації не завжди можливо охопити всі господарські процеси, які відбулися у звітному періоді. Наприклад природні втрати матеріальних ресурсів, помилки і неточності під час приймання-передачі матеріальних цінностей, помилки при проведенні розрахунків, зважуванні, перемірюванні не завжди можуть бути зафіксовані в момент здійснення операції і, відповідно, не завжди будуть відображені в обліку.

Це викликає інколи значні розбіжності між даними бухгалтерського обліку і фактичною наявністю матеріальних цінностей. При чому облікове відображення таких розбіжностей відбувається лише у разі їх виявлення. Саме інвентаризація дає змогу виявити такі розбіжності і виступає вона як доповнення до документування. Отже, тема, обрана для дослідження є актуальною, як з практичної, так і з теоретичної точки зору.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є систематизація і обґрунтування теоретичних положень щодо проведення інвентаризації активів і зобов'язань підприємства та розробка практичних рекомендацій з організації процесу інвентаризації для адміністрації досліджуваного підприємства.

Для досягнення вказаної мети поставленні наступні **завдання**:

- узагальнити теоретичний матеріал і нормативно-законодавчу базу що регулюють порядок проведення інвентаризації;

- провести аналітичне дослідження показників фінансово-господарської діяльності підприємства та критично оцінити його облікову політику;

- дослідити економічну сутність категорій «інвентаризація» та «ревізія», особливості документального супроводу процесу інвентаризації на підприємстві;

- дослідити методичні аспекти процедури інвентаризації та відображення її результатів в обліку.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є організаційні процедури процесу інвентаризації на підприємстві та методика облікового відображення її результатів на Приватному підприємстві ХХХ.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади, а також діюча практика проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку.

Методи дослідження. При виконанні магістерської роботи застосовано методи наукового дослідження: діалектичний метод, системний підхід, індукція і дедукція, аналіз і синтез, порівняння, а також наукові прийоми зведення і групування.

Наукова новизна одержаних результатів. В кваліфікаційній роботі здійснено узагальнення наукової думки щодо сутності економічних категорій «інвентаризація», «ревізія», «контроль» та запропоновано власне тлумачення поняття «пересортиця», надані пропозиції щодо змін до Наказу про облікову політику підприємства в частині проведення інвентаризації.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо змін до Наказу про облікову політику підприємства допоможуть уточнити періодичність проведення інвентаризації за різними об'єктами обліку, деталізувати інформацію про фактичні залишки матеріальних цінностей, розмежують посадові обов'язки працівників бухгалтерії і матеріально - відповідальних осіб і сприятимуть підвищенню якості облікової роботи на

підприємстві.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу» (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2023 р.) та V Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти» (м. Львів, 22-23 березня 2023 р.)

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тез у збірниках матеріалів міжнародних та інших конференцій.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік є складовою єдиної системи господарського обліку, але має свої, притаманні тільки йому способи дослідження господарських явищ, що зумовлені особливостями його предмета, тобто об'єктів, які відображаються і контролюються, а також завдань і вимог, що ставляться перед бухгалтерським обліком в суспільстві.

Такими особливостями насамперед слід вважати безперервність кругообігу господарських засобів. Тому, для забезпечення постійного і безперервного спостереження та контролю за господарськими операціями, що відбуваються на підприємстві застосовуються певні способи або елементи. Схематично способи (елементи) методу бухгалтерського обліку зображено на рис. 1.1.

Зупинимося детальніше на висвітленні сутності документування та інвентаризації. В процесі здійснення господарювання можуть виникати такі явища, які безпосередньо в момент їх здійснення неможливо зафіксувати в бухгалтерських документах і відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку. Наприклад, це можуть бути такі події як природній убуток при зберіганні, втрати під час транспортування, помилки при прийманні або відпуску матеріальних цінностей, арифметичні помилки під час підрахунків.

Для виявлення таких незафіксованих в первинних бухгалтерських документах явищ застосовують інвентаризацію під час проведення якої наявність цінностей перевіряється в натурі шляхом підрахунку і звіряється з даними обліку.

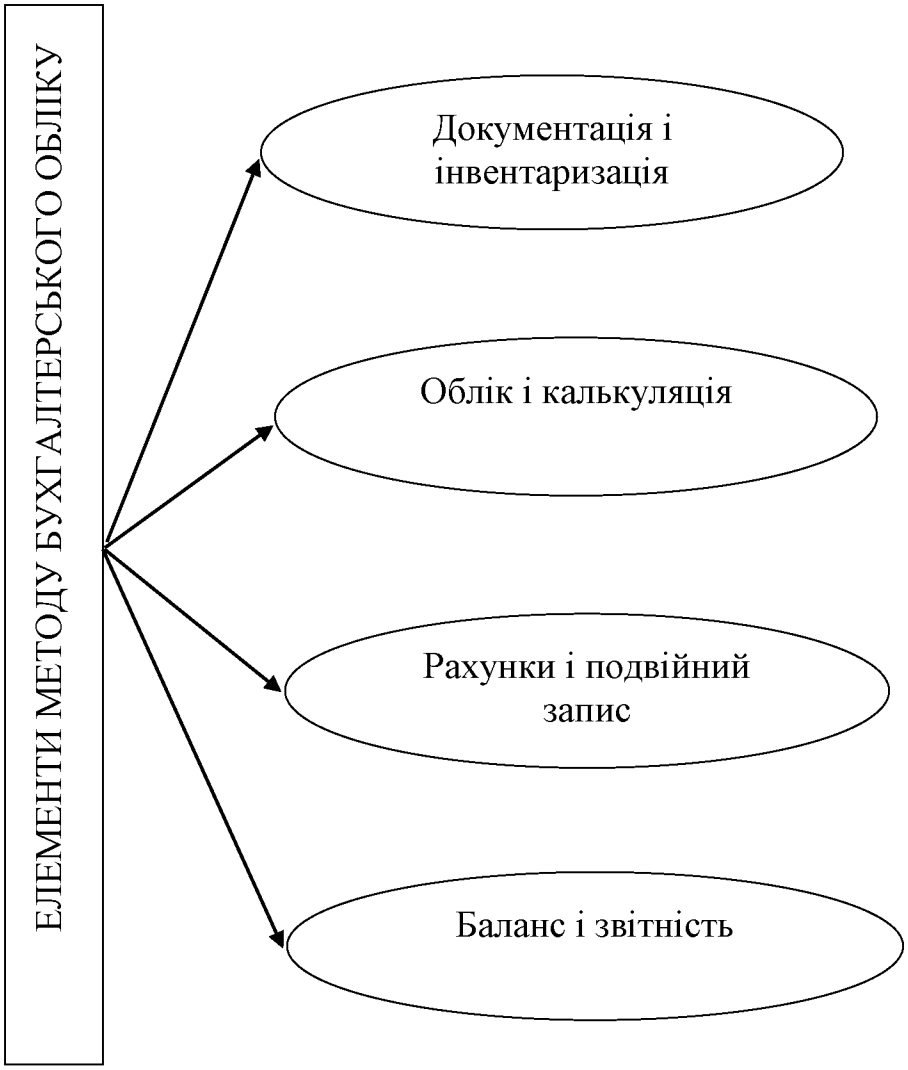

Рис. 1.1. Елементи методу бухгалтерського обліку

Інвентаризація одночасно з документацією є важливим засобом контролю за правильністю та об'єктивністю показників обліку, збереженням власності та законністю здійснення операцій.

Дані, одержані під час проведення інвентаризації необхідні для уточнення інформації, що міститься в бухгалтерському обліку, приведення у відповідність фактичної наявності засобів даним бухгалтерського обліку, відображенням тих об'єктів обліку і господарських подій, які з тієї чи іншої причини не були зафіксовані в первинних документах і не охоплені

бухгалтерським обліком. Відповідно, інвентаризація – це спосіб бухгалтерського обліку, який використовується для забезпечення відповідності показників бухгалтерського обліку щодо засобів підприємства фактичній їх наявності. Технічні прийоми, за допомогою яких здійснюється інвентаризація зображені на рис. 1.2.

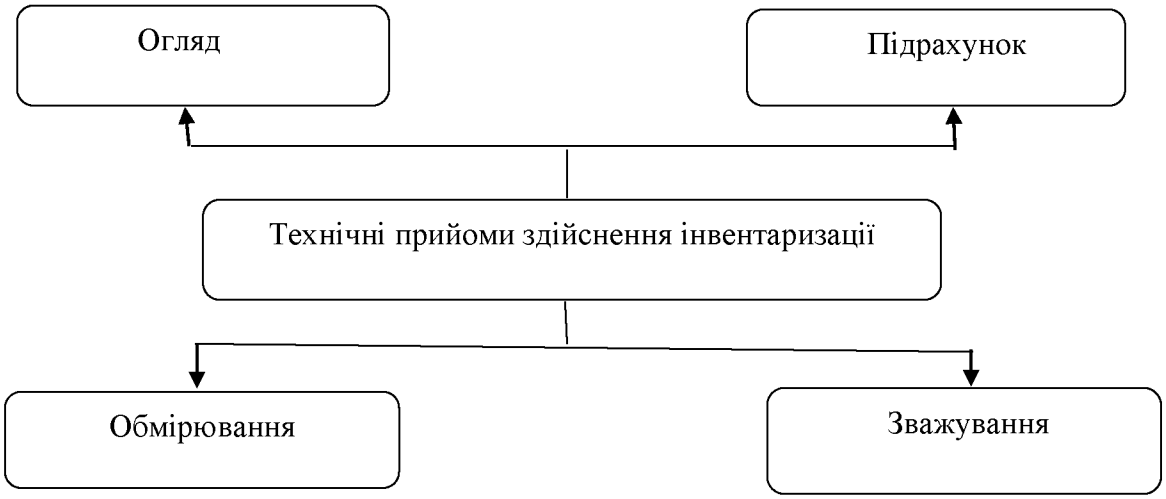

Рис. 1.2. Технічні прийоми здійснення інвентаризації

Після фіксації наявності матеріальних цінностей в натурі порівнюється їх фактична наявність з даними, відображеними в бухгалтерському обліку. За допомогою порівняння встановлюються розбіжності у вигляді лишків або нестач. Найбажанішим результатом інвентаризації є відповідність даних перерахунку даним бухгалтерського обліку.

Відповідно до ст. 10 ЗУ № 996 будь яке підприємство зобов'язано проводити інвентаризацію своїх активів і зобов'язань для підтвердження правильності даних бухгалтерського обліку. При цьому необхідно перевірити наявність та стан активів та документально підтвердити факт здійснення такої перевірки. Які саме об'єкти підлягають інвентаризації і з якою періодичністю її проводити визначається власником або керівником підприємства.

Метою інвентаризації є підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємства. Під час проведення інвентаризації забезпечується отримання інформації, схематично зображеної на рис. 1.3.

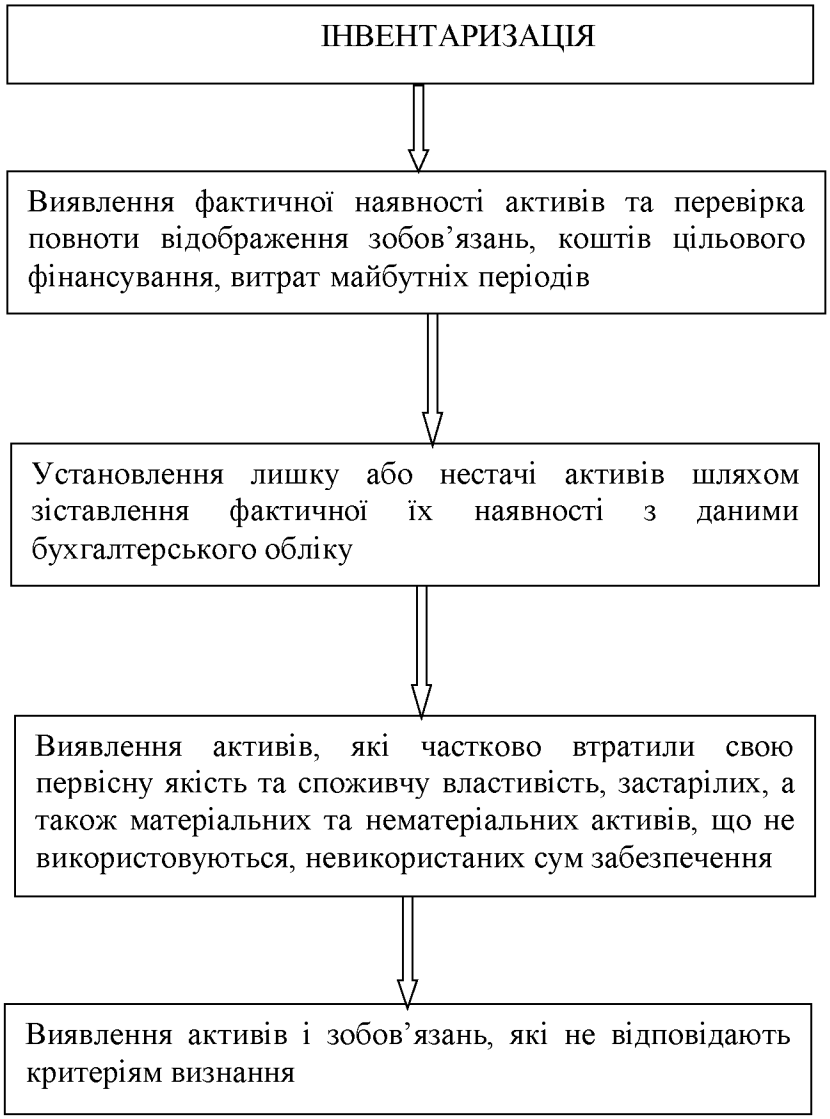

Рис. 1.3. Мета проведення інвентаризації

П. 7 Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань № 879 від 2.09.2014 р. визначає випадки господарських подій, які потребують обов'язкового проведення інвентаризації. Схематично це зображено на рис. 1.4.

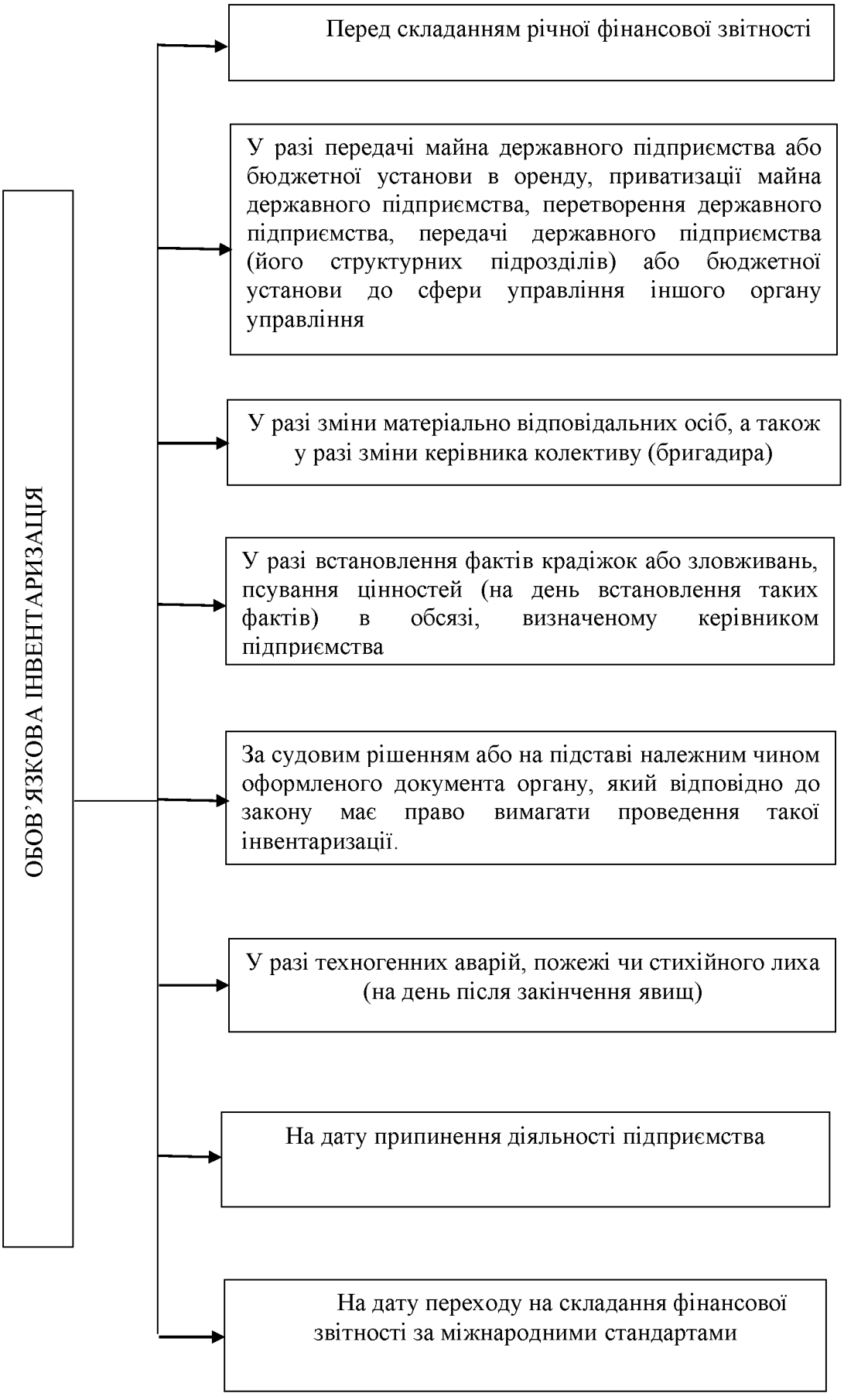

Рис. 1.4. Обов'язкова інвентаризація згідно Положення № 879

Залежно від обсягів проведення і рівня охоплення об'єктів, інвентаризацію поділяють на повну і часткову. При проведенні повної інвентаризації перевіряються всі активи і розрахунки підприємства. При частковій інвентаризації досліджуються лише окремо визначені об'єкти.

Особливу увагу слід звернути на проведення річної інвентаризації, яка передує складанню річного фінансового звіту. Терміни проведення річної інвентаризації наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Терміни проведення річної інвентаризації згідно Положення № 879 та Методичних рекомендацій № 37-27-12/14023

Вид активів або зобов'язань	Термін річної інвентаризації
Необоротні активи, запаси, поточні та довгострокові біологічні активи, дебіторська та кредиторська заборгованість, витрати і доходи майбутніх періодів, зобов'язання	Три місяці до дати балансу
Незавершені капітальні інвестиції, незавершене виробництв, напівфабрикати, фінансові інвестиції, грошові кошти та кошти цільового фінансування, розрахунки з бюджетом та за ЄСВ	Два місяці до дати балансу
Земельні ділянки, будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомості	Один раз на три роки
Земельні ділянки, на яких розташовані меліоративні мережі або їх складові частини	Один раз на три роки
Інструменти, прилади, інвентар, меблі в обсязі 30%	Протягом трьох років
Музейні цінності	Термін встановлюється центральним органом виконавчої влади
Бібліотечні фонди	Протягом року
Дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння, що містяться у приладах	Одночасно з інвентаризацією відповідних активів

Терміни проведення інвентаризації визначаються або в Наказі про облікову політику підприємства (установи), або окремим розпорядженням (наказом) керівника підприємства.

У сімейних фермерських господарствах рекомендується проведення інвентаризації двічі на рік - навесні перед початком весняних польових робіт

і після остаточного закінчення збирання урожаю восени перед складанням річного звіту. Такі терміни проведення інвентаризації допоможуть фермеру здійснювати постійний контроль за процесами виробництва і рухом матеріальних цінностей.

Залежно від періоду проведення і кінцевої мети інвентаризація може бути плановою і раптовою. Планова інвентаризація проводиться згідно затвердженого на початку року плану інвентаризацій. І її терміни доведені до відома усіх матеріально-відповідальних осіб. При цьому працівники, знаючи дату інвентаризації, готуються до неї заздалегідь.

Рішення про проведення раптової інвентаризації може бути прийнято в будь-який момент керівником підприємства. Керівник підприємства видає наказ про проведення інвентаризації, затверджує склад інвентаризаційної комісії і повідомляє матеріально-відповідальну особу про час проведення інвентаризації. Зазвичай, раптові інвентаризації проводять для здійснення контролю за роботою матеріально-відповідальних осіб, при невпевненості в правомірності їх дій, для посилення контролю за збереженням матеріальних цінностей.

Крім того, інвентаризації проводяться позапланово при необхідності виявлення обсягів втрат і псування матеріальних ресурсів внаслідок впливу форс-мажорних обставин.

В аграрному секторі наряду з Положенням № 879 при проведенні інвентаризації керуються Методичними рекомендаціями з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств від 4 грудня 2003 р. № 37-27-12/14023. Згідно Методичних рекомендацій на сільськогосподарських підприємствах інвентаризації підлягають земельні угіддя та водні об'єкти, багаторічні насадження, довгострокові та поточні біологічні активи.

Отже, інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку,

покликана забезпечити контроль за збереженням матеріальних цінностей підприємства з одного боку, та виявити недоліки та порушення в організації процесів їх зберігання.

1.2. Стан дослідженості проблеми у науці та напрями її вирішення

Як один з елементів методу бухгалтерського обліку інвентаризація спочатку мала спостережну функцію – власник бажав знати що у нього є в наявності. З підвищенням ролі бухгалтерського обліку завдання інвентаризації значно розширились. В науковій літературі точиться дискусія щодо ролі інвентаризації у відображенні подій господарської діяльності, методичних засад її проведення та рівня відповідальності бухгалтерської служби підприємства і окремих матеріально – відповідальних осіб.

Слід зазначити, що існує наукова думка щодо безпідставності віднесення інвентаризації до елементів методу бухгалтерського обліку. Так С. Бардаш та Н. Кузик, зазначаючи, що метою інвентаризації є фіксація наявності матеріальних цінностей та виявлення відхилень даних обліку від фактичної наявності цінностей, зазначають, що при цьому відсутній зворотній вплив інших елементів бухгалтерського обліку на процес інвентаризації. Тому інвентаризацію не слід вважати елементом методу бухгалтерського обліку [2].

Так, О. Височан наголошує на тому, що результат господарської діяльності підприємства залежить не тільки від рівня доходів і витрат, а й від того, як персонал дотримується положень внутрішньої дисципліни та визначених норм управління. Цього можливо досягти застосовуючи інвентаризацію як елемент методу бухгалтерського обліку.

Автор зазначає, що на сучасному етапі розвитку бізнесу, інвентаризація стає засобом для прийняття управлінських рішень тактичного і стратегічного

характеру. Налагодженню системи контролю саме і сприяє інвентаризація [9].

Автор також наголошує на важливості коректного визначення інвентаризаційних різниць і відображення їх в обліку. При цьому важливим є визначення причин виникнення різниць, правильне та своєчасне відображення в обліку руху матеріальних цінностей, організація аналітичного обліку таким чином, щоб запобігти фактам розкрадання матеріальних цінностей [8].

С. Олійник зазначає, що сучасна інвентаризація – це не тільки констатація факту наявності чи відсутності матеріальних ресурсів. Це-джерело інформації для управління підприємницькою діяльністю. На думку автора під час проведення інвентаризації необхідно використовувати прийоми економічного аналізу , що надасть адміністрації підприємства інформацію для прийняття управлінських рішень [37,38].

Н Мезенцева та співавтори висловлюють думку, про те, що термін «інвентаризація» можливо трактувати враховуючи податкову, організаційну та економічну складову. Автори зазначають, що від того, наскільки якісно поставлена інвентаризаційна робота на підприємстві, залежить правдивість відображення інформації про господарські процесів бухгалтерському обліку[35].

О. Харламова наголошує на тому, що поступово методики обліку в Україні наближуються до міжнародних. При цьому є необхідність доведення норм і звичаїв проведення інвентаризації до вимог МСФЗ. Автор зазначає, що для вимог МСФЗ вже недостатньо звичного перерахування та переписування наявних ресурсів. Сучасність потребує нового підходу як до самого процесу інвентаризації так і до розуміння критеріїв визнання елементів фінансової звітності. Крім того, автор вважає необхідним змінити форму інвентаризаційного опису з врахуванням вимог МСФЗ [63].

В період воєнного стану в Україні значна кількість субєктів

підприємницької діяльності не можуть провести інвентаризацію оскільки не мають доступу до своїх активів. О. Харламова зазначає, що в такому випадку слід керуватися Наказом МФУ від 26.05.2022 р. № 148 згідно з яким інвентаризації можуть проводитись в разі можливості доступу комісії до місць зберігання активів. Якщо така можливість відсутня, то інвентаризація може бути проведена на день встановлення факту знищення або псування майна [64].

На важливості проведення інвентаризації не тільки матеріальних активів, а й розрахункових операцій наголошують Л. Гуцаленко та Н . Гаврилова. Автори виділяють основні чинники, які можуть вплинути на методичні прийоми проведення інвентаризації, зокрема рішення керівника підприємства про необхідність інвентаризації, кваліфікація працівників, задіяних в проведенні інвентаризації, своєчасний контроль результатів інвентаризації [13].

К. Федорова та Т. Галецька також наголошують на важливості регулярної інвентаризації розрахунків, зокрема дебіторської заборгованості. При цьому, автори зазначають, що під час інвентаризації розрахунків з покупцями та замовниками виникають проблеми, пов'язані з небажанням контрагентів підписати Акти звірки розрахунків, що в кінцевому підсумку може поставити під сумнів результати інвентаризації [61].

На необхідності вдосконалення процесу інвентаризації наголошують Л. Фрундіна та О. Артюх. Автори зазначають, що технічний прогрес вимагає нових підходів до проведення інвентаризації, зокрема. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для фіксації наявності матеріальних ресурсів та складання зрівняльних відомостей. Використання інформаційних технологій може суттєво полегшити процес інвентаризації і визначення її результатів [62].

А. Смоквіна та Ю. Жукова розглядають процес інвентаризації основних засобів. Автори зазначають, що ефективність інвентаризації

залежить від впливу різних факторів, зокрема від правильності планування дій інвентаризаційної комісії та якості проведення її членами комісії. При дотриманні зазначених принципів отримані результати інвентаризації будуть більш об'єктивні та якісні [57].

І. Мартинюк та В. Кравчук наголошують на проблемі, яка виникає під час проведення інвентаризації. Ця проблема стосується того, що в науковій та методичній літературі висвітлені питання здебільше технічного характеру щодо проведення інвентаризації, тобто послідовність дій комісії, періодичність проведення інвентаризацій, а методичні аспекти процесу інвентаризації дещо відстають від вимог практики і не відображають способи здійснення інвентаризації. Автори пропонують запровадження в Україні практики перманентних інвентаризацій і вдосконалення форми інвентаризаційного опису, в якому слід не тільки порівнювати дані інвентаризації з даними обліку, а й передбачити розділи для визначення пересортиць і проведення їх заліку [34].

О. Костюник та Т. Чайковська наголошують на важливості проведення інвентаризації необоротних активів як основної ланки виробничого процесу будь – якого підприємства. Своєчасність проведення інвентаризації необоротних активів може забезпечити адміністрацію підприємства інформацією для прийняття управлінських рішень щодо подальшої діяльності. Автори наголошують на необхідності наявності у членів інвентаризаційної комісії високої кваліфікації, що допоможе виявити проблемні ділянки та з'ясувати причини виявлених нестач [25].

Р. Цебень досліджуючи особливості проведення інвентаризації основних засобів виявляє спільні ознаки процедури інвентаризації та моніторингу технічного стану необоротних активів. Автор зазначає, що в такому разі доцільно застосовувати інтегрований підхід до процесу інвентаризації основних засобів одночасно виявляючи їх навність та оцінюючи їх технічний стан [65].

Н. Божок і колектив авторів наголошують на важливості інвентаризації активів на підприємствах будь якої форми власності. Для спрощення процесу її здійснення автори пропонують маркувати об'єкти шляхом нанесення штрих-коду і використовувати під час інвентаризації спеціальні пристрої для зчитування. Це значно прискорить процедуру проведення і полегшить роботу інвентаризаційної комісії [5].

На важливості інвентаризації для підприємств аграрного сектору наголошує Л. Стадник. Автор зазначає на необхідності підвищення професійних компетентностей членів інвентаризаційних комісій, затвердженні планів інвентаризацій та дотриманні його протягом року, періодичне проведення раптових інвентаризацій, дотримання правил проведення інвентаризацій, своєчасному оформленні результатів. Це призведе до підвищення якості інформації і сприятиме збереженню матеріальних цінностей аграрних підприємств [58].

Отже, організація і методика проведення інвентаризації перебувають в постійному вдосконаленні, враховуючи важливість процесу для отримання точних та об'єктивних даних бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах Приватного підприємства ХХХ, яке територіально розташовано в Полтавської області. Основним видом діяльності підприємства є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Крім того приватне підприємство займається розведенням великої рогатої худоби молочних порід, розведенням свиней, здійснює допоміжну діяльність сільського господарства та інші види діяльності, є платником ПДВ, єдиного податку 4 групи та інших податків та зборів. Здійснення господарської діяльності підприємства неможливе без використання необоротних та оборотних активів. Розглянемо динаміку та структуру активів підприємства у табл. 2.1.

Аналіз даних таблиці свідчить, що майно підприємства складають необоротні та оборотні активи. Необоротні активи формуються з основних засобів. Частка необоротних активів за досліджуваний період у структурі майна збільшилася на 52,7 %. Питома вага основних засобів у структурі майна поступово знизилася на 5,9 %, але вартість основних засобів зросла у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. на 541,4 тис. грн. Зростання частки необоротних активів у структурі майна підприємства відбулося за рахунок капітальних інвестицій, які з'явилися у підприємства в 2022 р. Це свідчить про те, що досліджуване підприємство проводить заходи, спрямовані на зміцнення своєї матеріально-технічної бази.

Оборотні активи представлені запасами, іншою поточною

дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та їх еквівалентами та витратами майбутніх періодів. За досліджуваний період вартість оборотних активів зросла майже вдвічі (94,2%) з 1694,7 тис. грн у 2020 р. до 3290,9 тис грн у 2022 р. або на 72,6 %, у структурі майна їх питома вага також збільшилася на 5,9 %.

Таблиця 2.1

Горизонтальний і вертикальний аналіз майна ПП ХХХ за 2020-2022 рр. (станом на кінець року)

Види активів (майна)	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Зміни (+, -)		
	сума, тис.грн	у % до під сумку	сума, тис.грн	у % до під сумку	сума, тис.грн	у % до під сумку	суми, тис. грн	Частки, в.п.	%
А	1	2	3	4	5	6	7=5-1	8=6-2	9=7/1*100
Майно, всього:	4222,2	100	5770,4	100	7159,8	100	2937,6	х	69,6
1.Необоротні активи	2527,5	59,9	3112,3	54,0	3868,9	54,0	1331,4	-5,9	52,7
1.1. Основні засоби	2527,5	59,9	3112,3	54,0	3068,9	42,9	541,4	-17	21,4
1.2.Незавершені капітальні інвестиції	-	-	-	-	800,0	11,1	-800,0	11,1	х
2. Оборотні активи	1694,7	40,1	2658,1	46,1	3290,9	46,0	1596,2	5,9	94,2
2.1 Запаси	1096,4	26,0	2084,3	36,1	1541,6	21,5	445,2	-4,5	40,6
2.2. Інша поточна дебіторська заборгованість	4,0	0,1	7,1	0,1	-	-	- 4,0	-0,1	-100
2.3. Гроші та їх еквіваленти	234,1	5,5	90,8	1,6	4,7	0,1	-229,4	-5,4	-98
2.4. Витрати майбутніх періодів	360,2	8,5	475,9	8,2	1744,6	24,4	1384,4	15,9	У 3,8 р

Зростання вартості оборотних активів відбулося в основному за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів у 2022 р. порівняно з 2020 р. у 3,8 разів. Одночасно при цьому спостерігається зростання вартості запасів на 40,4 % та зменшення грошових коштів 98 %. Крім того за досліджуваний період спостерігається зникнення іншої поточної дебіторської

заборгованості. Позитивним явищем на нашу думку є відсутність поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги протягом усього досліджуваного періоду. Це свідчить про постійну роботи бухгалтерської служби підприємства з покупцями та іншими дебіторами щодо погашення їх зобов'язань. У табл. 2.2 проаналізуємо джерела формування активів досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.2

Структура і динаміка джерел формування капіталу ПП ХХХ за 2020-2022 рр. (станом на кінець року)

Види активів (майна)	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Зміни (+, -)		
	сума, тис.грн	у % до під сумку	сума, тис.грн	у % до під сумку	сума, тис.грн	у % до під сумку	суми, тис. грн	Частки, в.п.	%
А	1	2	3	4	5	6	7=5-1	8=6-2	9=7/1*100
Джерела, всього:	4222,2	100	5770,4	100	7159,8	100	2937,6	х	69,6
1.Власний капітал	4138,9	98,0	2108,6	36,5	3644,2	50,9	-494,7	-47,1	-12
1.1.Зареєстрований капітал	106,8	2,5	106,8	1,9	106,8	1,5	-	-1	-
1.2.Додатковий капітал	446,9	10,6	446,9	7,7	446,9	6,2	-	-4,4	-
1.2.Нерозподілений прибуток	3585,2	84,9	1554,9	27,0	3090,5	43,2	-494,7	-41,7	13,8
2.Зобовязання і забезпечення	83,3	2,0	3661,8	63,5	3515,6	49,1	3432,3	47,1	У 41 р.
2.1.Поточні зобов'язання і забезпечення	83,3	2,0	3661,8	63,5	3515,6	49,1	3432,3	47,1	У 41 р.
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	50,0	1,2	122,3	2,2	312,8	4,4	262,8	3,2	У 5 р.
2.2.2. За розрахунками з бюджетом	22,2	0,5	-	-	-	-	-22,2	-0,5	-

Продовж. табл.2.2.

А	1	2	3	4	5	6	7=5-1	8=6-2	9=7/1*100
2.2.3.За розрахунками зі страхування	4,9	0,1	12,6	0,2	5,1	0,1	0,2	0	4,1
2.2.4.За розрахунками з оплати праці	6,2	0,2	26,9	0,5	17,7	0,2	11,5	0	186,5
2.2.5.Короткострокові кредити банків	-	-	3500,0	60,6	2700,0	37,7	2700,0	37,7	-
2.2.6.Інші поточні зобов'язання	-	-	-	-	480,0	6,7	480,0	-480,0	-

Джерелами формування активів ПП ХХХ є його капітал та зобов'язання. За досліджуваний період питома вага капіталу у структурі джерел формування активів має тенденцію до зменшення. Так у 2020 р. на частку капіталу припадає 98 %, а у 2022 р. – 50,9 %. Розмір зареєстрованого і додаткового капіталу за досліджуваний період не змінилася. А розмір нерозподіленого прибутку у 2022 р. зменшився на 494,7 тис. грн порівняно з показником 2020 р. Внаслідок суттєвого зменшення суми прибутку відбулося зниження питомої ваги власного капіталу у структурі джерел формування активів.

Питома вага зобов'язань за період 2020 - 2022 рр. зросла з 2% до 49,1%. Зростання відбулося за рахунок суттєвого збільшення зобов'язань і забезпечень майже у 41 раз, в тому числі за рахунок збільшення у 5 разів поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Крім того, у 2021 р. та 2022 р. підприємство отримало короткострокові кредити банків, що суттєво вплинуло на зміни у структурі пасивів. В цілому слід зазначити, що одного тільки власного капіталу для формування активів підприємства замало. Для повноцінної господарської діяльності необхідно проводити розрахунки з кредиторами за товари, роботи, послуги,

користуватися кредитами для поповнення обігових коштів. У базовому 2020 році підприємство не залучало кредитних коштів для проведення розрахунків. Отримання кредиту відбулося у 2021 р., розмір заборгованості у 2022 р. за даним кредитом зменшилася за рахунок його планового погашення. У структурі джерел формування активів кредитні кошти у звітному році становлять 37,7 %. Інші поточні зобов'язання з'явилися лише у 2022 р.

Фінансовий стан підприємства характеризує співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Проаналізуємо динаміку дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура дебіторської заборгованості ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр.

(станом на кінець року)

Види дебіторської заборгованості	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,0	100,0	7,1	100,0	-	-	-4,0	х
Всього	4,0	100,0	7,1	100,0	-	-	-4,0	х

Показники табл. 2.3. демонструють відсутність дебіторської заборгованості за продукцію, товари, послуги на кінець року протягом досліджуваного періоду. ПП ХХХ на кінець року мало лише незначну суму іншої дебіторської заборгованості, яка у звітному 2022 р. відсутня. Це свідчить про добре організовану роботу облікової служби підприємства з покупцями та замовниками, які своєчасно погашають свої зобов'язання перед підприємством. У звітному році заборгованість дебіторів на кінець року взагалі відсутня.

Розглянемо динаміку і структуру кредиторської заборгованості

підприємства в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка та структура зобов'язань та забезпечень ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр. (станом на кінець року)

Види зобов'язань	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	% до суми	суми, тис. грн	у %
Поточні зобов'язання, в т.ч. за:	83,3	100,0	3661,8	100,0	3515,6	100	3432,3	У 42 р.
товари, роботи, послуги	50,0	60,03	122,3	3,33	312,8	8,9	262,8	У 6 р.
Розрахунками з бюджетом	22,2	26,65	-	-	-	-	-22,2	х
Розрахунками зі страхування	4,9	5,88	12,6	0,34	5,1	0,15	0,2	104,8
Розрахунками з оплати праці	6,2	7,44	26,9	0,73	17,7	0,5	11,5	У 2,8 р.
Інші поточні зобов'язання	-	-	-	-	480,0	13,65	480,0	х
Короткострокові кредити банків	-	-	3500,0	95,58	2700,0	76,8	2700,0	х

Аналіз динаміки і структури кредиторської заборгованості підприємства свідчить про суттєве зростання поточних зобов'язань. У звітному році їх сума зросла на 3432, 3 тис. грн або у 42 рази порівняно з 2020 р. Це відбулося за рахунок того, що у підприємства у 2021 р. з'явилась заборгованість за одержаним короткостроковим кредитом, який у 2022 р. частково погашений.

Заборгованість за товари, роботи та послуги також зросла у звітному році порівняно з 2020 р. у 6 разів. Це означає збільшення обсягів придбання матеріальних цінностей, робіт та послуг у постачальників. Заборгованість із заробітної плати та зі страхування також збільшилася, що пов'язано із зростанням чисельності працівників та ростом мінімальної заробітної плати. Позитивним є відсутність заборгованості перед бюджетом на кінець року.

Здійснюючи підприємницьку діяльність ПП ХХХ отримує доходи і

несе витрати. Проаналізуємо динаміку і структуру доходів підприємства у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Структура і динаміка доходів ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр.

Види доходів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022 р. (+,-) до 2020 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції	12302,2	95,06	9922,6	99,61	12538,4	99,72	236,2	101,9
Дохід від іншої операційної діяльності	639,2	4,94	38,7	0,39	34,2	0,28	-605	У 18,7 р.
Усього	12941,4	100,0	9961,3	100,0	12572,6	100,0	-368,8	97,2

За досліджуваний період підприємство отримувало доходи лише від операційної діяльності. В структурі одержаних доходів найбільша питома вага припадає на чистий дохід від реалізації продукції і доля його зростає від 95,06 % у 2020 р. до 99,72 % у 2022 р. Частка іншого доходу від операційної діяльності відповідно зменшується з 4,94 % у 2020 р. до 0,28% у 2022 р. В цілому по підприємству спостерігається зменшення загальної суми доходів від операційної діяльності на 368,8 тис. грн., або на 2,8 % за рахунок зменшення суми інших доходів операційної діяльності.

Для отримання загального уявлення про формування фінансових результатів діяльності підприємства одночасно з аналізом доходів слід проаналізувати понесені витрати. Проведемо аналіз витрат ПП ХХХ за досліджуваний період у табл. 2.6.

Показники табл. 2.6 свідчать про зростання рівня витрат за звітний період на 240,3 тис. грн або на 2,2 %. При цьому спостерігається зниження собівартості реалізованої продукції на 655,4 тис. грн. або на 10,6 % .

Таблиця 2.6

Динаміка та структура витрат і відрахувань

ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр.

Види витрат і відрахувань	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6172,5	57,2	6637,6	68,0	5517,1	50,0	-655,4	89,4
Інші операційні витрати	4624,2	42,8	3121,0	32,0	5519,9	50,0	895,7	119,4
Усього витрат	10796,7	100,0	9758,6	100,0	11037,0	100,0	240,3	102,2

Суттєве зростання загальної суми витрат відбулося за рахунок збільшення інших операційних витрат на 895,7 тис. грн. або на 19,4 % відносно базового року.

Проаналізуємо динаміку фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства за даними інформації, наведеної у Звіті про фінансові результати ф. № 2-м (Дод. А) у табл. 2.7.

Згідно проведених аналітичних розрахунків чистий дохід від реалізації продукції збільшився у звітному році порівняно з базовим на 1,9 %. При цьому операційні витрати також збільшилися на 2,2 %. Позитивним моментом є зменшення собівартості реалізованої продукції на 10,6 %. Але зростання інших операційних витрат на 19,4 % призвело до загального збільшення суми витрат у звітному році.

Протягом досліджуваного періоду ПП ХХХ отримувало прибуток від операційної діяльності і чистий прибуток. Негативною тенденцією є зменшення суми чистого прибутку з 2144,7 тис. грн. у 2020 р. до 1535,6 тис. грн. у 2022 р.

Таблиця 2.7

Формування, структура та динаміка фінансових результатів ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр.

Показники	2020 р.		2021 р.		2021 р.		Відхилення 2022 р у % до 2020 р.
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	
Чистий дохід від реалізації продукції)	12302,2	х	9922,6	х	12538,4	х	101,9
Операційні витрати, у тому числі:	10796,7	100,0	9758,6	100,0	11037,0	100,0	102,2
а) собівартість реалізованих послуг	6172,5	57,2	6637,6	68,0	5517,1	50,0	89,4
б) інші операційні витрати	4624,2	42,8	3121,0	32,0	5519,9	50,0	119,4
Фінансовий результат від операційної діяльності	2144,7	х	202,7	х	1535,6	х	х
Чистий фінансовий результат	2144,7	х	202,7	х	1535,6	х	х
У % до чистого доходу від реалізації	х	17,4	х	2,03	х	12,2	х

Зростання рівня операційних витрат протягом досліджуваного періоду, зокрема інших операційних витрат, спричинило зменшення суми чистого прибутку.

Фінансове становище підприємства можна також охарактеризувати за допомогою показників ліквідності та платоспроможності. Проаналізуємо зазначені показники у табл. 2.8.

Аналізуючи дані таблиці 2.8. робимо наступні висновки: коефіцієнт абсолютної ліквідності надає інформацію щодо тих поточних зобов'язань, які можуть бути погашені негайно. У звітному році досліджуване підприємство не мало можливості негайно погасити свої поточні зобовязання, на відміну від попередніх років, коли зазначений коефіцієнт перевищував нормативне значення.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує частку поточних зобов'язань,

які можуть бути погашені як грошовими коштами, так і майбутніми фінансовими надходженнями. Зазначений показник відповідає нормативному лише у 2020 р. В наступних роках його значення суттєво менше нормативного і свідчить про низьку можливість погашення зобов'язань.

Таблиця 2.8

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ПП ХХХ за 2020 - 2022 рр.

Показники	Норматив-не значення	Роки			Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.
		2020	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	2,81	1,09	0,001	- 2,8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	≥1,0	37,5	0,16	0,5	- 37
Коефіцієнт покриття	>0,7	20,3	0,73	0,94	- 19,36

Коефіцієнт покриття відображає здатність покрити свої борги за рахунок наявних оборотних активів. Цей показник відповідав нормативу лише у базовому 2020 р. В цілому слід зазначити, що показники ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства мають тенденцію до погіршення, що свідчить про його невисоку платоспроможність та ліквідність не зважаючи на отримані прибутки.

Відображення господарських процесів в системі рахунків бухгалтерського обліку, визначення фінансових результатів, контроль за наявністю і рухом матеріальних ресурсів у ПП ХХХ покладено на бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Відповідно до ст. 8 ЗУ № 996 досліджуване підприємство самостійно обрало форму ведення та основні підходи до організації бухгалтерського обліку.

Керівник підприємства несе персональну відповідальність за ведення бухгалтерського обліку на підприємстві і створює всі умови для якісної роботи облікової служби. Головний бухгалтер несе відповідальність за дотримання норм діючого законодавства з питань оподаткування

підприємства, дотримання методології та методики обліку, забезпечення достовірності даних у фінансовій, податковій та інших видах бухгалтерської звітності.

Облікова політика Приватного підприємства ХХХ закріплена у Наказі про облікову політику № 1 від 4 січня 2021 р. При цьому облік на підприємстві ведеться автоматизовано із застосуванням програмного продукту 1С Бухгалтерія. Версія 8. Фінансова звітність формується і подається за допомогою програмного забезпечення для формування і подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності»: M.E.Doc із завіренням електронним цифровим підписом.

Наказ про облікову політику підприємства містить такі розділи:

1. Організація бухгалтерського обліку.
2. Облікова політика.
3. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку.

Наказ підписаний директором підприємства, з наказом ознайомлена головний бухгалтер та завідувач складу. Щодо інвентаризації активів і зобов'язань на підприємстві діє Наказ № 40 від 1 грудня 2020 р. «Про інвентаризацію основних засобів та нематеріальних активів, товаро-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів в дорозі». Згідно зазначеного Наказу інвентаризація проводиться 1 раз на рік. При необхідності здійснення позапланових інвентаризацій, вони проводяться за наказом або розпорядженням директора підприємства.

Створення постійно діючої інвентаризаційної комісії на ПП ХХХ не передбачено. При прийнятті рішення щодо проведення інвентаризації підписується наказ про затвердження інвентаризаційної комісії (Дод. В). До складу інвентаризаційної комісії включають фахівців відповідного профілю, облікового працівника та представника профспілкового комітету підприємства. Копія Наказу про облікову політику наведена в додатку Б.

2.2. Методика проведення інвентаризації активів та заборгованості з розрахунків

Під час проведення інвентаризації слід керуватися Положенням про інвентаризацію активів і зобов'язань № 879 від 2.09.2014 р. та Методичними рекомендаціями з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств № 37-27-12/14023 від 04.12.2003 р.

Відомо, що відповідальність за проведення інвентаризації на підприємстві покладена на його керівника (директора). Керівник зобов'язаний забезпечити умови проведення інвентаризації і визначити об'єкти, які підлягають інвентаризації.

Процедуру проведення інвентаризації умовно можна поділити на 4 етапи, послідовність яких наведена на рис. 2.1.

Після визначення об'єкта і прийняття рішення про проведення інвентаризації керівник підприємства видає наказ про проведення інвентаризації і призначає інвентаризаційну комісію (Дод. Г). При цьому на підприємстві може бути створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, склад якої затверджується наказом на початку року, а може склад інвентаризаційної комісії визначатися при кожному випадку проведення інвентаризації. До складу інвентаризаційної комісії включають фахівців за відповідними напрямами діяльності підприємства, облікових працівників, представників громадськості або профспілок. При цьому слід дотримуватись такого підбору членів комісії, щодо яких не виникало би конфлікту інтересів (Дод. В).

Перед початком інвентаризації матеріально-відповідальна особа готує звіт про рух товарно-матеріальних цінностей до якого додає всі прибуткові і видаткові документи. Крім того, відповідальна особа надає комісії розписку в

тому, що до звіту включені усі без винятку прибуткові і видаткові документи і в складі немає неоприбуткованих матеріальних цінностей або таких, які виписані, але не видані за призначенням.

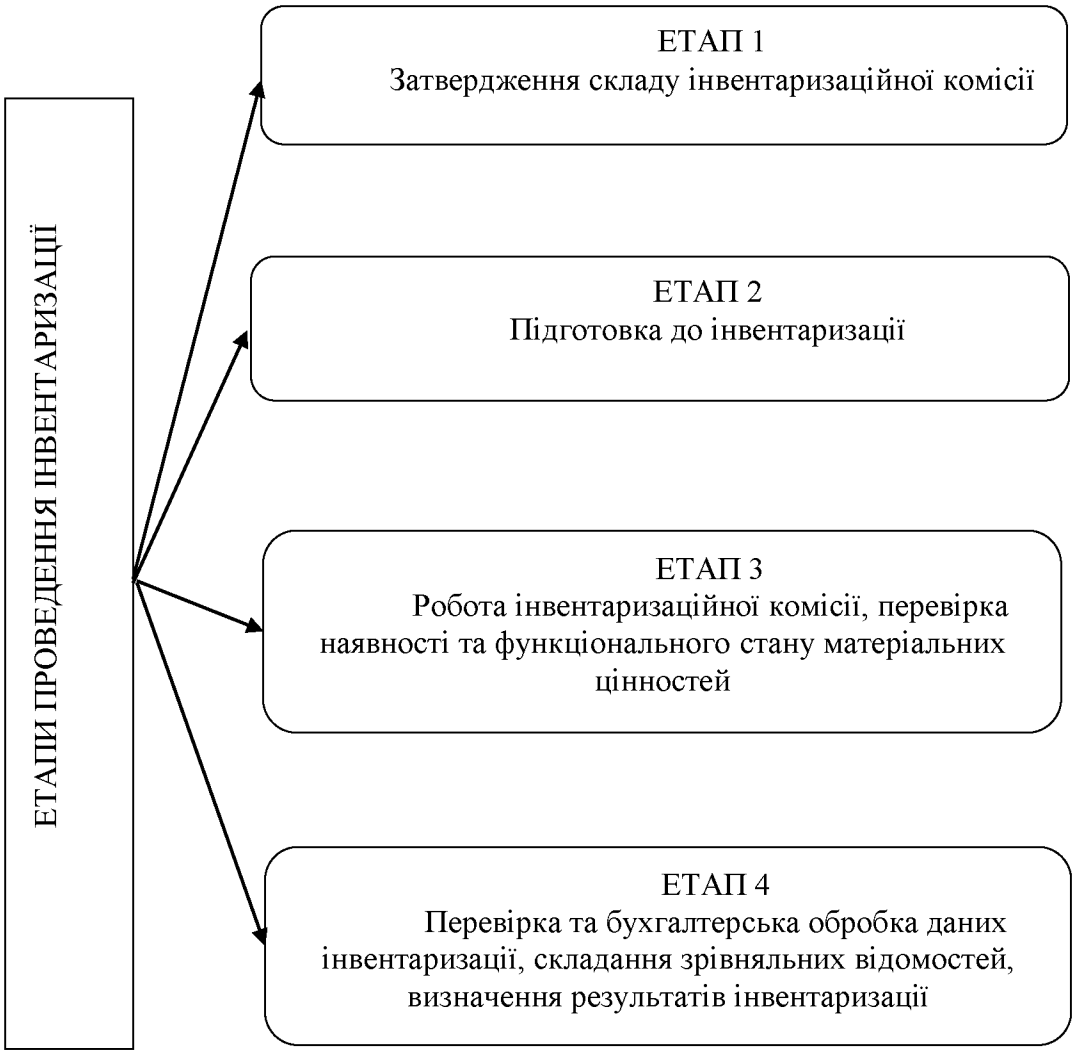

Рис. 2.1. Етапи проведення інвентаризації

Члени інвентаризаційної комісії до початку проведенні інвентаризації також проводять підготовчі дії, які зображено на рис. 2.2

На третьому етапі відбувається процес фактичного підрахунку, зважування, вимірювання, обміру наявних матеріальних цінностей. Результати перевірки інвентаризаційна комісія фіксує в інвентаризаційних відомостях. При цьому комісія перевіряє не тільки фізичну наявність

об'єктів, а й їх фізичний стан та придатність до використання.

При перевірці запасів комісія зазначає відповідність наявних активів визначеним номенклатурам – тобто чи відповідають наявні запаси їх назві. Під час інвентаризації комісія заносить в інвентаризаційні описи інформацію виключно на підставі власного дослідження. Вносити інформацію зі слів матеріально-відповідальної особи суворо заборонено.

Під час інвентаризації запасів можуть бути виявлені такі цінності, які вже оплачені, але перебувають в дорозі або на відповідальному зберіганні. Щодо таких запасів складається окремий інвентаризаційний опис і дані звіряються з бухгалтерськими документами – договорами, рахунками-фактурами, платіжними інструкціями.

Рис. 2.2 Підготовчі дії інвентаризаційної комісії

Якщо під час перевірки виявляються пошкоджені запаси, такі, які частково втратили свої споживчі якості або зіпсовані, то на такі запаси складається окремий опис, в якому крім безпосередньо інформації про виявлені матеріальні цінності, вказуються напрями можливого їх використання або уцінки або ліквідації (Дод. Є).

Особливу увагу під час інвентаризації слід приділяти незавершеному виробництву. Зазвичай, на виробничих підприємствах з безперервним циклом виробництва на кінець місяця в цехах залишається сировина, яка видана зі складу, але ще перебуває в стадії виробництва і не пройшла усіх технологічних процесів та не перетворилася на готову продукцію. В таких випадках в інвентаризаційних описах вказують обсяги такої сировини у виробництві, стадія переробки та ступінь готовності, обсяги виконаних технологічних процесів.

В аграрному секторі до незавершеного виробництва відносять вартість меду, що залишений у вуликах для зимового годування бджіл, вартість яєць, закладених на інкубацію, вартість малька (цьоголіток), випущеного у ставки. В рослинництві до незавершеного виробництва відносять витрати звітного року під урожай наступного року. Інвентаризація незавершеного виробництва в аграрному виробництві проводиться шляхом підрахунку та зважування. Результати фіксуються в інвентаризаційному описі.

При проведенні інвентаризації необоротних активів в інвентаризаційних відомостях наводять інформацію про наявні активи, місце їх зберігання, інвентарні номери, дані заводу-виготовлювача, заводські номери, рік виготовлення, первісну вартість, термін використання, суму нарахованого зносу. Якщо необоротні активи є однотипними, з однаковими технічними характеристиками і надійшли на підприємство одночасно, крім того, за такими об’єктами ведеться груповий облік, то на такі об’єкти складають єдину інвентаризаційну відомість.

При інвентаризації будівель і споруд може бути виявлено проведені

реконструкції, добудови та модернізації. В такому випадку в інвентаризаційний опис включають дані про проведені зміни будівель, а згідно даних бухгалтерського обліку визначається вартість проведених робіт.

При інвентаризації земельних угідь обов'язково перевіряється наявність документів, які підтверджують право власності на земельні ділянки. Якщо проводиться інвентаризація багаторічних насаджень, то до інвентаризаційного опису їх вносять за місцем розташування посадок, культурами, сортами, роками закладання ділянок та їх балансовою вартістю.

Під час інвентаризації необоротних активів можуть бути виявлені такі, що повністю амортизовані і їх залишкова вартість дорівнює нулю. Щодо таких об'єктів здійснюється окремий запис в інвентаризаційний опис і комісія повідомляє про виявлені зношені основні засоби адміністрації підприємства для прийняття рішення щодо їх подальшого використання.

При перевірці наявності необоротних активів звертають увагу на їх технічний стан і придатність до експлуатації. Якщо наявні необоротні активи пошкоджені або непридатні до використання - про це здійснюється відповідний записів окремому інвентаризаційному описі для подальшого з'ясування причин. Аналогічно проводиться інвентаризація нематеріальних активів (Дод. Ж).

При проведенні інвентаризації біологічних активів окремі інвентаризаційні описи складаються по довгостроковим і поточним біологічним активам. При інвентаризації довгострокових біологічних активів тваринництва в опис вносять стать, інвентарний номер, вік, кличку тварини, породу, живу вагу. Особливо цінні тварини записуються в окремі описи. Молодняк заноситься в інвентарні описи за статево-віковими групами з вказанням інвентарних номерів, живої маси, породи, масті. Інвентарні описи складаються за кожним місцем перебування тварин – відділком або фермою.

В бджільництві інвентаризацію бджолосімей та меду проводять двічі на рік – навесні при встановленні температури повітря в межах +15, шляхом

зважування сотів і перерахунку кількості сотів, зайнятих бджолами. Осіння інвентаризація бджіл проводиться після закінчення сезону збору меду.

Слід зазначити, що при інвентаризації біологічних активів тваринництва наряду з підрахунком кількості голів проводиться їх зважування. Інвентаризація худоби проводиться у місцях її перебування – на фермах, на випасі, в літніх таборах. Для перерахунку свиней, овець та кіз будуються спеціальні станки, через яких прогонюють кожну голову, що підлягає перерахунку. Перерахунок птиці, що утримується в клітках , проводять по кожній клітці із зважуванням. В разі підлогового утримання птиці, її переховують шляхом прогону в інше приміщення і фізичного перерахунку.

При інвентаризації готівки, грошових документів та цінних паперів в касі складається акт інвентаризації. Інвентаризація коштів на рахунках в банку проводиться шляхом звірки даних в регістрах бухгалтерського обліку коштів на рахунках в банку з даними банківської виписки (Дод. Д).

Одним з об'єктів інвентаризації можуть стати цінні папери. Під час їх інвентаризації слід перевірити їх фактичну наявність, звірити номінальну вартість, правильність відображення на бухгалтерських рахунках процес їх придбання, нарахування і отримання дивідендів або процентів, своєчасне відображення в обліку отриманих доходів або понесених витрат. Інвентаризацію проводять за окремо по кожному емітенту цінних паперів.

Крім матеріальних ресурсів інвентаризації підлягають розрахунки з дебіторами і кредиторами. При цьому перед початком інвентаризації проводяться звірки розрахунків з покупцями і постачальниками і підписуються акти звірки розрахунків. Під час інвентаризації розрахунків звіряють сальдо заборгованості, відображене в облікових регістрах і зазначене в актах звірки. При цьому відбувається звірка термінів оплати, визначених в укладених договорах. За підсумками проведеної інвентаризації складається відповідний акт. Якщо під час інвентаризації виявлено

безнадійну або прострочену заборгованість, то така заборгованість фіксується в окремому акті і про її наявність повідомляється адміністрації підприємства для аналізу і прийняття відповідного рішення (Дод. К).

При необхідності інвентаризують витрати і доходи майбутніх періодів і створені на підприємстві резерви. При цьому перевіряється доцільність створення резервів та їх цільове використання.

2.3. Документування процесу інвентаризації та її результатів

Інвентаризація розпочинається з Наказу керівника підприємства про проведення інвентаризації. В ньому вказується планова або раптова інвентаризація, об'єкт, місця проведення, склад комісії, матеріально-відповідальні особи, дата початку і закінчення інвентаризації. Приклад наказу наведено у дод. Г.

Під час інвентаризації наявність матеріальних цінностей і розрахунків фіксують у спеціальних формах документів – інвентаризаційних описах і актах інвентаризації. Форма цих документів затверджена Наказом міністерства фінансів України № 572 від 17.06.2015 р. «Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації» та Методичними рекомендаціями з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств № 37-27-12/14023 від 04.12.2003 р. Незважаючи на те, що Приватне підприємство ХХХ не відноситься до бюджетних установ, при інвентаризації на ньому використовують форми, затверджені Наказом № 572. Крім того, під час інвентаризації можуть складатися інвентаризаційні описи, розроблені на самому підприємстві. Такі описи можуть бути двох видів. Перший тип документа - це інвентаризаційний опис, в якому вказується

лише фактична наявність ресурсів, що підлягають інвентаризації. При цьому бухгалтерська служба після завершення інвентаризації на підставі таких інвентаризаційних описів складає зрівняльні відомості і виводить результати інвентаризації. Другий тип - це інвентаризаційний опис, в якому одночасно зазначається фактична наявність матеріальних ресурсів і в цьому ж описі відведено місце для відображення даних бухгалтерського обліку, тобто інвентаризаційний опис одночасно виконує функції зрівняльної відомості.

Інвентаризація необоротних активів, зокрема основних засобів, нематеріальних активів, незавершених капітальних інвестицій на ПП ХХХ відображається в Інвентаризаційному описі необоротних активів. В ньому зазначають назву об'єктів, дату їх випуску, заводські та інвентарі номери, фактичну наявність та первісну вартість. Приклад інвентарного опису наведено в дод. Ж.

Особливу увагу в аграрному секторі приділяють інвентаризації довгострокових та поточних біологічних активів тваринництва. При інвентаризації худоби основного стада та робочої худоби складають інвентарний опис в якому зазначають статево-вікову групу тварин, інвентарний номер, кличку, живу вагу, вгодованість. При інвентаризації поголів'я свиней або овець та кіз в разі наявності особливо цінних тварин, їх записують в окремі інвентаризаційні відомості, решту тварин записують в один опис групою. Інвентаризаційні описи складають окремо по кожній фермі або відділку. Молодняк заносять в описи статево-віковою групою з вказанням кількості голів кожної статі та їх живої ваги.

При перевірці запасів складають Інвентаризаційний опис запасів в якому комісія зазначає фактичну наявність відповідних запасів за номенклатурними номерами, назвами, місцями зберігання, одиницями виміру і кількістю (дод.Є). Форма інвентаризаційного опису передбачає місце де матеріально – відповідальна особа дає розписку в тому, що перед початком інвентаризації всі прибуткові і видаткові документи відображені в обліку і

здані в бухгалтерію, всі цінності, що надійшли – оприбутковані, а всі, що вибули – списані. Інвентаризаційні описи підписують члени інвентаризаційної комісії і матеріально-відповідальна особа на кожній сторінці.

При інвентаризації готівки та інших документів в касі інвентаризаційна комісія складає Акт про результати інвентаризації наявних коштів , що зберігаються в касі. Форма акту затверджена Положенням № 148. В акті вказується фактична наявність готівки, відображається кількість купюр за номіналами і сума розмінної монети. Якщо проводиться інвентаризація коштів на рахунках в банку комісія складає Акт про результати інвентаризації грошових коштів, в якому відображають номера банківських рахунків, банки, в яких відкриті рахунки, валюту рахунків і наявність коштів згідно останньої виписки банку (Дод.Д). Належним чином оформлені інвентаризаційні описи подаються в бухгалтерію для складання зрівняльних відомостей. Працівник бухгалтерської служби за кожним видом матеріальних цінностей в зрівняльній відомості проставляє наявність згідно облікових даних і виводить результати інвентаризації. При інвентаризації може бути виявлено відповідність даних інвентаризації обліковим даним, нестачі, лишки та пересортиця. Причому, пересортиця може бути в бік лишків або в бік нестач.

При інвентаризації заборгованості дебіторів і кредиторської заборгованості може складатися комбінований документ – Акт інвентаризації розрахунків з дебіторами і кредиторами. В ньому окремо по видам заборгованості відображають найменування дебітора або кредитора, суму заборгованості, яка підтверджена і суму заборгованості, що не підтверджена. Окремо вказують суму заборгованості по якій минув термін позовної давності. Узагальнення документального оформлення процесу інвентаризації активів і розрахунків наведено на рис. 2.3.

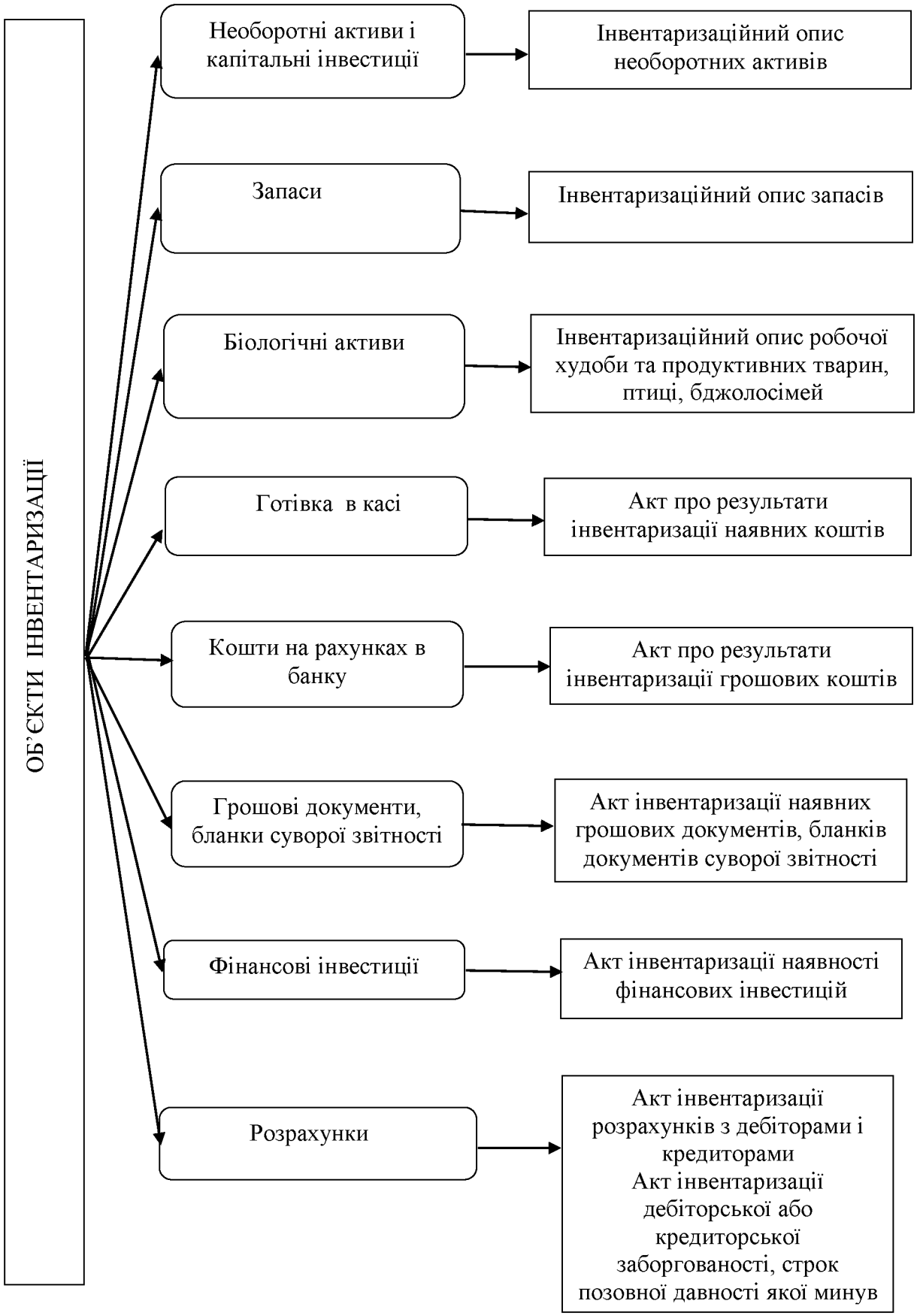

Рис. 2.3. Документальне оформлення інвентаризації на підприємстві

При проведенні інвентаризації розрахунків з контрагентами комісія

використовує акти звірки розрахунків і складає інвентаризаційний опис, який має форму таблиці, де навпроти кожного контрагента в одній графі вказується сума заборгованості згідно акту звірки, а в другій – сума заборгованості згідно регістрів аналітичного обліку.

На Приватному підприємстві ХХХ при проведенні інвентаризації використовують частково типові форми актів інвентаризації, зокрема при інвентаризації готівки в касі, коштів на рахунках в банку, запасів та необоротних активів, а частково бланки, розроблені самостійно, зокрема при інвентаризації біологічних активів.

Підсумковим та узагальнюючим документом інвентаризації є Протокол інвентаризаційної комісії. Після завершення інвентаризації об'єктів, визначених наказом керівника, складається Протокол інвентаризаційної комісії. Протокол є документом, в якому проводиться узагальнення проведеної інвентаризації за всіма об'єктами. В протоколі вказують фактичні показники здійсненої перевірки, результати перевірки за кожним видом об'єктів і за матеріально-відповідальними особами, відповідність або невідповідність даним бухгалтерського обліку, виявлені інвентаризаційні різниці та шляхи їх усунення, вказуються причини виявлених недоліків. Протокол підписують голова та члени інвентаризаційної комісії. Затверджується протокол керівником підприємства.

РОЗДІЛ 3
ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

3.1. Визначення результатів інвентаризації та відображення їх в обліку

Метою інвентаризації є документальне підтвердження наявності та стану матеріальних цінностей і розрахунків. Відповідно, результат інвентаризації якого прагнуть досягти – це відповідність даних інвентаризації даним бухгалтерського обліку. При таких підсумках підтверджується факт того, що дані, відображені в обліку і узагальнені у фінансовій звітності є достовірними.

На практиці під час інвентаризації виникають ситуації, коли дані фактичної перевірки можуть не співпасти з даними бухгалтерського обліку. На це може вплинути ряд об'єктивних та суб'єктивних причин, зокрема вплив форс-мажорних обставин, помилки при проведенні підрахунків, описки, недбалість або службова халатність.

Підсумки проведеної інвентаризації узагальнюються у Протоколі інвентаризаційної комісії. Саме в цьому документі вказуються виявлені розбіжності, причини розбіжностей, висловлюються пропозиції щодо облікового відображення виявлених нестач та лишків. До протоколу можуть бути додані інші документи, які на думку членів інвентаризаційної комісії можуть пояснити сутність виявлених розбіжностей, пояснення матеріально-відповідальних осіб, тощо. Керівник підприємства затверджує Протокол протягом 5 робочих днів після завершення інвентаризації.

Результати інвентаризації відображаються в бухгалтерському обліку того періоду, за який проводилась інвентаризація. Виявлені розбіжності між фактичною наявністю активів і даними бухгалтерського обліку

відображаються згідно схеми, наведеної на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Облікове відображення виявлених лишків і нестач при інвентаризації

Крім лишків і нестач під час інвентаризації може бути виявлена пересортиця – явище, коли кількість матеріальних цінностей співпадає з даними бухгалтерського обліку, а за номенклатурою виникли розбіжності. При цьому пересортиця може бути як в бік лишків, так і в бік нестачі. Виявлені лишки та нестачі відображаються в обліку у відповідності до п. 4 Р. IV Положення № 879.

При виявленні нестач матеріальних цінностей може статися ситуація, коли визначити матеріально-відповідальну особу неможливо. В даному випадку суму виявленої нестачі відносять на позабалансовий рахунок до з'ясування всіх обставин і виявлення винуватця. В разі відсутності можливості визначити особу, відповідальну за нестачу, її вартість списують

на витрати як таку, яка перевищує норми природнього убутку.

Природній убуток – це зменшення кількості (маси, об'єму) товарно – матеріальних цінностей внаслідок впливу природніх факторів зі збереженням їх первісних характеристик якості. Слід зауважити, що внаслідок природнього убутку зменшується лише кількість матеріальних цінностей, при тому, що якість не змінюється. До природнього убутку не належать зміни кількості матеріальних цінностей, зображені на рис. 3.2.

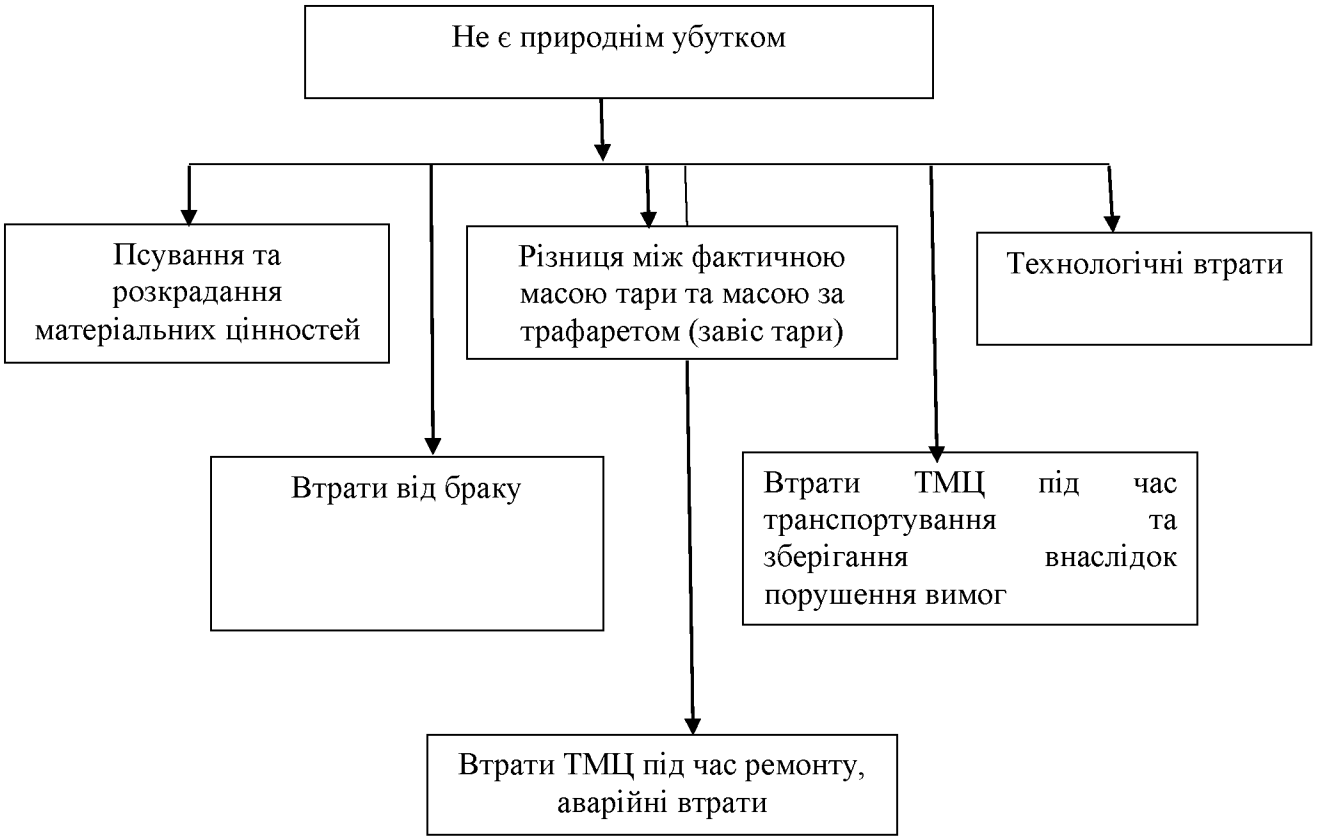

Рис. 3.2. Характеристика втрат матеріальних цінностей, які не відносяться до природнього убутку

Для визначення норм природнього убутку керуються відповідними нормативними документами, перелік яких наведено у табл. 3.1. При цьому слід звернути увагу, що дотепер в Україні при визначенні норм природнього убутку застосовуються нормативні документи, прийняті в колишньому СРСР ще до набуття Україною незалежності.

Таблиця 3.1

Нормативне регулювання визначення норми природнього убутку ТМЦ

№	Матеріальні цінності	Нормативний документ
1	Зерно та продукти його переробки під час його зберігання, насіння трав, корми трав'яних, штучно сушених і насіння олійних культур	Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.06.2019 р. № 316 «Про затвердження Норм природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах та Порядку розрахунку норм природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах».
2	Зерно, зерносуміші, насіння, хлібопродукція, висівки, макуха під час перевезення автотранспортом	Норми природнього убутку окремих видів вантажів під час перевезення автомобільним транспортом. Затв. постановою Держпостач СРСР № 63 від 02.06.1986 р.
3	Нафтопродукти	Постанова КМУ від 5.08.2020 р. № 686 «Про затвердження норм втрат нафтопродуктів під час їх приймання, зберігання, відпуску, перевантаження та транспортування»
4	Спирт етиловий	Інструкція про порядок застосування Норм природніх втрат спирту етилового при зберіганні, переміщенні, транспортуванні залізничним, водним і автомобільним транспортом. Затв. Наказом Комітету України з монополії на виробництво та обіг спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів від 10.02.2000 р. № 14
5	Продовольчі товари	Про затвердження норм природнього убутку продовольчих товарів у торгівлі та інструкції з їх застосування. Затв. наказом Мінторгівлі СРСР від 02.04.1987 р. № 88 в редакції Листа Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції № 83-22-605 від 19.09.2003 р.

Після розрахунку норм природнього убутку по запасам, по яких виявлена нестача, сума перевищення відноситься на матеріально-відповідальну особу. Розглянемо порядок облікового відображення результатів інвентаризації при виявленні нестачі оборотних активів у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Облікове відображення нестачі, виявленої при інвентаризації запасів

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Виявлено під час інвентаризації нестачу насіння пшениці озимої BLOOM 50 кг, облікова вартість 3500,00 грн за 1 кг	947	208	175000,00
2	Визначено нестачу в межах норм природнього убутку 50х0,07=3,5 кг.	231	208	12250,00
3	Визначена сума, що підлягає відшкодуванню матеріально-відповідальною особою 46,5 кг х 5000=232500,00 (за справедливою вартістю)	375	716	232500,00
4	Відображено ПДВ	716	641	35000,00
5	Нарахована сума, що підлягає сплаті до бюджету	716	642	57500,00
6	Внесена частина визнаної нестачі матеріально-відповідальною особою в касу	301	375	5000,00

В разі неможливості встановити особу, відповідальну за нестачу насіння, її суму відносять на позабалансовий рахунок записом Дебет 072 на суму 175000,00 грн до моменту з'ясування обставин.

Виявлена нестача необоротних активів відображається записами, наведеними у табл. 3.3.

Таблиця 3.3.

Облікове відображення нестачі, виявленої при інвентаризації основних засобів

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Виявлено під час інвентаризації нестачу сівалки зернової 15-рядної, первісна вартість 16500,00 грн, сума зносу 1200,00	131 976	10 10	1200,00 15300,00
2	Визначена сума, що підлягає відшкодуванню матеріально-відповідальною особою згідно чинного законодавства	375	746	18200,00
3	Відображено ПДВ	746	641	3640,00
4	Нарахована сума, що підлягає сплаті до бюджету	746	642	1700,00
5	Внесена сума нестачі винною особою	301,311	375	18200,00

Нестача матеріальних цінностей може статися внаслідок впливу надзвичайних подій, зокрема воєнних дій на території розташування підприємства. В цьому випадку нестача матеріальних цінностей відображається бухгалтерськими записами, наведеними у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Облікове відображення нестачі матеріальних цінностей, виявленої внаслідок впливу надзвичайних подій

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Виявлено під час інвентаризації нестачу сівалки зернової 15-рядної, яка знищена повінню, первісна вартість 16500,00 грн, сума зносу 1200,00	131 976	10 10	1200,00 15300,00
2	Відображені витрати по розбиранню	976	661, 651,203	3500,00
3	Оприбутковано металобрухт за чистою вартістю реалізації	209	746	5000,00
4	Відображена вартість запасів, втрачених внаслідок повені	977	20	3000,00

Відповідно до п. 198.5 ПКУ при списанні запасів, втрачених внаслідок стихійного лиха, підприємство, що є платником ПДВ, повинно провести нарахування ПДВ, виходячи з ціни їх придбання. Якщо втрачена продукція власного виробництва, то при її списанні для нарахування ПДВ необхідно відняти суму заробітної плати, нарахованого ЄСВ, амортизації.

Якщо нестача матеріальних цінностей сталася внаслідок воєнних дій, то вартість втрачених матеріальних ресурсів відноситься на позабалансовий рахунок 072 до того періоду, коли будуть визначені суми репарацій і контрибуцій від країни – агресора.

Лишки, виявлені під час інвентаризації підлягають оприбуткуванню. Виявлені лишки необоротних активів можна оприбуткувати двома способами – або відобразити в складі доходів майбутніх періодів по кредиту рахунку 69, або показати як безоплатно одержані необоротні активи по кредиту субрахунку 424. З наступного місяця починається нарахування амортизації,

яка в першому випадку відображатиметься записом Дебет 23, 91, 92, 93, 94 Кредит 13, з подальшим віднесенням нарахованої суми на інші доходи в кредит рахунка 746 бухгалтерським записом Дебет 69 Кредит 746.

При відображенні лишків необоротних активів по кредиту рахунку 424, амортизація нараховується з наступного місяця записом Дебет 23, 91, 92, 93, 94 з подальшим віднесення нарахованих сум на доходи від безоплатно одержаних активів в кредит рахунка 745.

Лишки запасів оприбутковуються в дохід звітного періоду по кредиту субрахунку 719.

3.2. Врегулювання інвентаризаційних різниць

На етапі підведення підсумків інвентаризації бухгалтерська служба складаючи зрівняльні відомості відображає відповідність або невідповідність даних про фактичну наявність матеріальних цінностей даним бухгалтерського обліку. Можливі результати інвентаризації зображено на рис. 3.3.

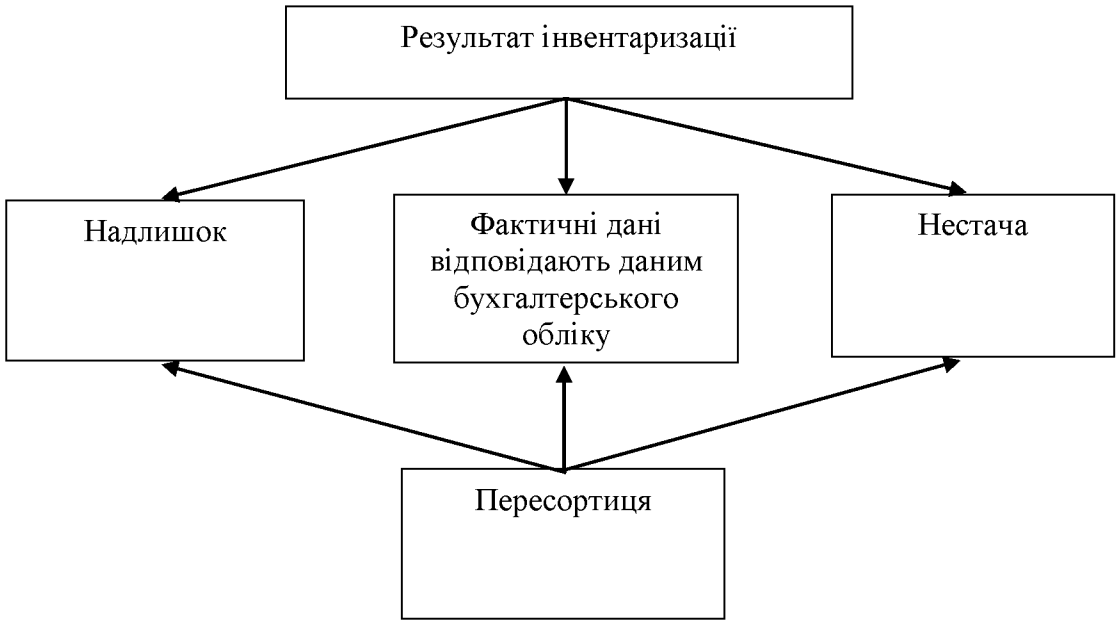

Рис. 3.3 Схематичне зображення результатів інвентаризації

Під нестачею матеріальних цінностей розуміють неспівпадіння даних фактичного перерахунку з даними бухгалтерського обліку в бік кількісного зменшення, під лишками – перевищення фактичної кількості над даними бухгалтерського обліку.

Часто під час проведення інвентаризації з'ясовується, що має місце надлишок одних запасів і нестача інших, які схожі за назвами та своїми якостями. В такій ситуації інвентаризаційна комісія складає окремий протокол, в якому вказуються виявлені розбіжності і формується пропозиція зарахувати такі розбіжності як пересортицю.

Щодо пересортиці слід зазначити, що нормативні документи не містять чіткого тлумачення її сутності. Відповідно, можемо сформувати визначення терміну пересортиця. Отже, пересортиця – це кількісні розбіжності, виявлені під час інвентаризації, внаслідок яких спостерігається нестача одних і лишки інших активів, які мають однакову назву і однакові споживчі якості.

Якщо такі запаси мають однакову облікову вартість, то можна вважати, що дані фактичного перерахунку відповідають даним обліку. Для вирішення проблеми бухгалтерська служба може скласти бухгалтерську довідку і врегулювати аналітичний облік відповідних номенклатур запасів.

Якщо облікова вартість таких запасів відрізняється, то внаслідок виявленої пересортиці може виявитись нестача або лишки матеріальних цінностей. Такі розбіжності носять назву інвентаризаційних різниць.

Облікове відображення інвентаризаційних різниць має певні особливості. В першу чергу перед тим, яка зарахувати нестачу одних цінностей за рахунок надлишку інших необхідно з'ясувати чи дійсно пересортицю виявили серед тотожних матеріальних цінностей з однаковим найменуванням та пересортиця утворилась протягом одного звітного періоду в одному й тому ж місці зберігання.

В зазначеній ситуації велика роль відводиться аналізу виявлених фактів і формування професійної думки членами комісії і бухгалтером щодо причин

розбіжностей. При цьому необхідно впевнитись в тому, що такі розбіжності виникли помилково, а не є фактом зловживання матеріально-відповідальної особи. Причинами виникнення інвентаризаційних різниць можуть стати різні фактори, зображені схематично на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Причини виявлених інвентаризаційних різниць

Після з'ясування всіх обставин пересортиці облікова служба приймає остаточне рішення щодо відображення її наслідків на рахунках бухгалтерського обліку. Якщо виявлені інвентаризаційні різниці по однаковим матеріальним цінностям з однаковою вартістю, то бухгалтер складає бухгалтерську довідку і впорядковує аналітичний облік за відповідними ТМЦ.

Якщо пересортиця складається в бік лишків, то інвентаризаційні різниці оприбутковуються з одночасним відображенням доходу. При пересортиці в бік нестачі спочатку визначають суму нестачі в межах норм природнього убутку, а різницю відносять на відшкодування матеріально-відповідальною особою, а в разі неможливості виявити винуватця – на позабалансовий рахунок до з'ясування причин.

Наприклад, під час інвентаризації виявили лишки насіння пшениці озимої Мауріціо еліта остиста Заатбау 250 кг за обліковою вартістю 3737,5 грн., і нестачу насіння пшениці озимої Аркеос еліта Лімагрей 250 кг за обліковою вартістю 3775,00 грн. Облікове відображення пересортиці наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Облікове відображення пересортиці матеріальних цінностей виявленої внаслідок річної інвентаризації

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Відображено залік нестачі пшениці Аркеос надлишками пшениці Мауріціо	208 Аркеос	208 Мауріціо	3737,50
2	Відображена сума нестачі	947	208	37,50
3	Нараховано ПДВ	949	641	7,50
4	Віднесена сума нестачі на позабалансовий рахунок	072		37,5
5	Визначено винуватця і сума інвентаризаційної різниці віднесена на матеріально відповідальну особі	375	716	37,5
6	Одночасно списана сума нестачі з позабалансового рахунку		072	37,5

При виявленні інвентаризаційних різниць необхідно отримати письмове пояснення матеріально-відповідальної особи про причини неузгоджень. Можливо в наступному звітному періоді головному бухгалтеру необхідно буде провести навчання матеріально-відповідальних осіб з метою запобігання негативних явищ у майбутньому.

ВИСНОВКИ

Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження дають підстави зробити наступні висновки:

1. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку покликана перевірити фактичну наявність матеріальних ресурсів і стан розрахунків з дебіторами і кредиторами з метою забезпечення достовірності облікових даних, узагальнення яких відбувається у фінансовій звітності підприємства.

2. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах Приватного підприємства ХХХ Полтавської області. Підприємство здійснює підприємницьку діяльність в аграрній сфері, займається вирощуванням зернових культур та здійснює іншу статутну діяльність, є платником Єдиного податку 4-ї групи, ПДВ та інших податків та зборів згідно діючого законодавства.

3. Майно підприємство представлено необоротними та оборотними активами. В структурі майна найбільша питома вага припадає на необоротні активи - 54%. У 2022 р. Необоротні активи підприємства представлені основними засобами та незавершеними капітальними інвестиціями. Частка оборотних активів протягом досліджуваного періоду збільшилася з 40,1 % у 2020 р. до 46 % у 2022 р.

4. Джерела формування капіталу підприємства за досліджуваний період збільшилися на 2937,6 тис. грн за рахунок отримання короткострокового банківського кредиту та зростання поточної кредиторської заборгованості.

5. Дебіторська заборгованість покупців на кінець 2022 р. відсутня, що свідчить про добре налагоджену роботу облікової служби підприємства з покупцями і замовниками, які своєчасно сплачують свої зобов'язання. Натомість кредиторська заборгованість на кінець звітного року збільшилась у 42 рази порівняно з 2020 р.

6. Чистий дохід від реалізації продукції власного виробництва за

звітний період збільшився, але за рахунок значного зменшення інших операційних доходів спостерігається загальне зниження доходів підприємства. Позитивним є зменшення собівартості реалізованої продукції.

7. В цілому підприємство протягом досліджуваного періоду є прибутковим, але має невисоку ліквідність та платоспроможність.

8. Облікову функцію на Приватному підприємстві ХХХ покладено на бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Облікова політика затверджена Наказом про облікову політику. Облік автоматизований, ведеться в програмному продукті 1С Бухгалтерія 8.0. за журнально-ордерною формою. Облік на підприємстві ведеться правильно, згідно діючого законодавства та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

9. Наказом про облікову політику передбачено проведенні річної інвентаризації один раз на рік перед складанням річного звіту.

10. Інвентаризації поділяються на планові та раптові, суцільні та вибіркові. Рішення про проведення інвентаризації приймає керівник підприємства і видає відповідний наказ з вказанням дати і місця проведення, об'єктів інвентаризації, матеріально-відповідальної особи.

11. Інвентаризацію проводить інвентаризаційна комісія, призначена керівником підприємства. Згідно рішення керівника на підприємстві може бути створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, або створюватись разові. Склад інвентаризаційної комісії затверджується відповідними наказом. План проведення інвентаризацій затверджується на початку року і доводиться до відома всіх матеріально-відповідальних осіб.

12. Перед початком інвентаризації матеріально-відповідальна особа складає звіт про рух матеріальних цінностей, виводить залишки ТМЦ на момент інвентаризації, додає до звіту прибуткові і видаткові документи і надає розписку про те, що у складі відсутні неоприбутковані матеріальні цінності, а всі видані ТМЦ відповідно оформлені і включені у звіт.

13. Інвентаризація здійснюється шляхом перерахунку, зважування та обмірювання матеріальних цінностей. Результати заносяться в інвентаризаційний опис, який на кожній сторінці підписують члени інвентаризаційної комісії та матеріально-відповідальна особа. Заповнені інвентаризаційні описи передаються в бухгалтерію для складання зрівняльних відомостей і визначення результатів інвентаризації.

14. В результаті інвентаризації дані перерахунку можуть відповідати даним бухгалтерського обліку, може бути виявлена нестача або лишки. Крім того, можуть бути виявлені інвентаризаційні різниці – так звана пересортиця.

15. Виявлені нестачі списуються на витрати в межах норм природнього убутку, решта суми відноситься на відшкодування матеріально-відповідальною особою. Якщо винуватця нестачі не виявлено, суму відносять на позабалансовий рахунок 072 до з'ясування обставин. Лишки, виявлені при інвентаризації оприбутковуються і відносяться на доходи. При виявленні розбіжностей матеріально-відповідальна особа повинна надати письмове пояснення причин.

Отже, на підставі вищевикладеного пропонуємо:

- створити на підприємстві постійно діючу інвентаризаційну комісію з числа провідних фахівців і затвердити її склад наказом керівника підприємства;

- розробити графік проведення планових інвентаризацій, затвердити його відповідним наказом керівника і довести до відома матеріально-відповідальних осіб підприємства;

- головному бухгалтеру провести навчання матеріально-відповідальних осіб щодо складання звітів про рух товарно-матеріальних цінностей, первинних документів і правил зберігання окремих видів ТМЦ на складах;

- періодично проводити раптові інвентаризації з метою контролю за збереженням матеріальних цінностей;

- не допускати видачі матеріальних цінностей зі складів без складання

первинних документів;

- провести інвентаризацію складських приміщень на предмет виявлення недотримання умов зберігання матеріальних цінностей.